TÜCAUM 2016

ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM

BİLDİRİ KİTABI

PROCEEDINGS

Editörler

Ali Özçağlar, Necla Türkoğlu, Rüya Bayar, Erkan Yılmaz, Olgu Aydın, Kerime Karabacak

Yer: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi

13-14 EKİM 2016

www.facebook.com/tucaum **e-mail:** tucaum@ankara.edu.tr **URL:** http://tucaum.ankara.edu.tr

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi
TÜCAUM

Ankara University
Research Center of Turkish Geography

TÜCAUM

ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU
13-14 EKİM 2016

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM
13-14 OCTOBER 2016

BİLDİRİLER KİTABI

PROCEEDINGS

EDİTÖRLER
Ali Özçağlar
Necla Türkoğlu
Rüya Bayar
Erkan Yılmaz
Olgu Aydın
Kerime Karabacak

Ankara-2016

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi
TÜCAUM

Ankara University
Research Center of Turkish Geography

TÜCAUM

ULUSLARARASI COĞRAFYA SEMPOZYUMU
13-14 EKİM 2016

INTERNATIONAL GEOGRAPHY SYMPOSIUM
13-14 OCTOBER 2016

EDİTÖRLER
Ali Özçağlar
Necla Türkoğlu
Rüya Bayar
Erkan Yılmaz
Olgu Aydın
Kerime Karabacak

ISBN: 978-605-136-318-9

© Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı, yazarlarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da her hangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

Bu kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

Ankara-2016

ORGANİZASYON
(ORGANIZING)

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
(CHAIR of ORGANIZING COMMITTEE)
Prof.Dr. Ali Özçağlar

DÜZENLEME KURULU
(ORGANIZING COMMITTEE)
Prof. Dr. Ali Özçağlar
Doç. Dr. Necla Türkoğlu
Doç. Dr. Nuri Yavan
Yrd. Doç. Dr. Erkan Yılmaz
Yrd. Doç. Dr. Olgu Aydın
Öğr. Gör. Dr. Rüya Bayar
Arş. Gör. Dr. Kerime Karabacak

YÜRÜTME KURULU
(EXECUTIVE COMMITTEE)
Prof. Dr. Ali Özçağlar
Öğr. Gör. Dr. Rüya Bayar
Arş. Gör. Dr. Kerime Karabacak
Arş. Gör. Ceyda Kurtar
Arş. Gör. Ayla Deniz
Arş. Gör. Suat Tuysuz
Arş. Gör. Fatih Altuğ
Arş. Gör. Hatice Kılar
Arş. Gör. Hatice Turut
Arş. Gör. Canan Ayberk
Arş. Gör. Ergin Gökkaya

BİLİM KURULU (Ada göre alfabetik sıralı)
(SCIENTIFIC COMMITTEE- Alphabetical order by name)
Ahmet Evren Erginal-Ardahan Üniversitesi
Ali Fuat Doğu- Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van
Ali Özçağlar – Ankara Üniversitesi
Alpaslan Aliağaoğlu- Balıkesir Üniversitesi
Andreas Matzarakis- Research Center Human Biometeorology, German Meteorological Service, Germany
Ayşe Nur Timor- İstanbul Üniversitesi
Barbaros Gönençgil-İstanbul Üniversitesi
Cevdet Yılmaz- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun
E. Murat Özgür - Ankara Üniversitesi
Erdal Karakaş- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Ertuğ Öner- Ege Üniversitesi, İzmir
Francisco Gutiérrez- University of Zaragoza, Spain
Füsun Baykal- Ege Üniversitesi, İzmi

Gürcan Gürgen- Ankara Üniversitesi
Hakan Yiğitbaşıoğlu - Ankara Üniversitesi
Harun Tunçel-Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Hüseyin Turoğlu-İstanbul Üniversitesi
İhsan Bulut-Akdeniz Üniversitesi, Antalya
İhsan Çiçek - Ankara Üniversitesi
İsa Cürebal-Balıkesir Üniversitesi
Jaromir Kolejka-University of Masaryk, Czech Republic
Jef Vandenberghe- VU University Amsterdam, Holland
Kaoru Kashıma - Kyushu University, Japan
Maria Paradiso- Universit{ degli Studi del Sannio, Italy
Mehmet Karakuyu-Fatih Üniversitesi, İstanbul
Mehmet Somuncu - Ankara Üniversitesi
Melissa Rosenweig – Miami University, College Art & Sciences, USA
Meral Avcı-İstanbul Üniversitesi
Mustafa Mutluer- Ege Üniversitesi, İzmir
Neil Roberts - Plymouth University, England
Nuran Taşlıgil- Marmara Üniversitesi, İstanbul
Nuriye Garipağaoğlu- Marmara Üniversitesi, İstanbul
Osman Gümüşcü- Çankırı Karatekin Üniversitesi
Saadettin Tonbul-Fırat Üniversitesi, Elazığ
Saliha Koday- Atatürk Üniversitesi, Erzurum
Sedat Avcı- İstanbul Üniversitesi
Selver Özözen Kahraman-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Semra Günay Aktaş-Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
Servet Karabağ-Gazi Üniversitesi, Ankara
Sevil Sargın- Marmara Üniversitesi, İstanbul
Süheyla Balcı Akova- İstanbul Üniversitesi
Telat Koç-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Tuncer Demir-Akdeniz Üniversitesi, Antalya
Uğur Doğan - Ankara Üniversitesi
Ülkü Eser Ünaldı-Gazi Üniversitesi, Ankara
Warren Eastwood - Birmingham University, England
Zeki Koday- Atatürk Üniversitesi, Erzurum

Düzenleme *(Book Design)*
Yrd. Doç. Dr. Erkan Yılmaz, Arş.Gör. Dr. Kerime Karabacak
Kapak Tasarım *(Book Cover Design)*
Yrd. Doç. Dr. Olgu Aydın

İLETİŞİM *(Contact):*
Ankara Üniversitesi, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi,
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 06100, Sıhhiye / ANKARA
Tel (Phone): (312) 310 32 80-1211
Faks (Fax): (312) 310 57 13
E-posta (e-mail): tucaum@ankara.edu.tr

IV. SEKSİYON *(IV. SESSION)*
"ARAZİ KULLANIMI ve MEKÂNSAL ANALİZ"
(LAND USE and SPATIAL ANALYSIS)
Seksiyon Düzenleyicisi- *Session Organizer*
Öğr.Gör.Dr. Rüya BAYAR

Bildiri Tam Metinleri
Full texts of Proceedings

Kapıdağ Yarımadası 1978- 2015 yılları arasında arazi örtüsü değişimi ve sonuçları *Land cover changes in Kapıdağ Peninsula between the years of 1978 and 2015 and its results* **Abdullah Soykan ve Murat Fıçıcı**	**656**
CBS ve RUSLE teknolojisi yardımıyla Çankırı-Ekinne Göleti su toplama havzasında toprak kayıplarının tahmin edilmesi *Estimate to soil losses in catchment of Çankırı-Ekinne Dam using GIS/RUSLE technology* **Ali Uğur Özcan**	**668**
Deniz seviyesinin yükselmesi tehdidine karşı kıyı kentlerinin morfolojik açıdan kırılganlık düzeylerinin belirlenmesi *Determining vulnerability levels of coastal cities in morphological context against to sea level rise threat, Turkey* **Emine Duygu Kahraman ve M. Burcu Sılaydın Aydın**	**675**
Yeni bir zirai işletme modeli: Dikey çiftlikler *A new agricultural enterprise model: Vertical farms* **Güven Şahin ve Berna Kendirli**	**682**
Çankırı kenti peyzaj karakter analizi *Analysis of landscape character in Çankırı* **İbrahim Aytaş, Bayram Cemil Bilgili ve Şükran Şahin**	**696**
Polat Ovasında (Malatya) jeomorfolojik birimlerle arazi kullanımı arasındaki ilişkiler *The relations between geomorphological units and land use on Polat Plain (Malatya)* **M. Taner Şengün, Halil Günek ve Ayşegül Küçük**	**714**
Dinar Depremi öncesinde ve sonrasında dinar şehri ve yakın çevresinde arazi kullanımı *Land use in city and its near abroad before and after Dinar's earthquake* **Mehmet Ali Özdemir ve Erdem Gür**	**728**
İstanbul-Sultanbeyli'de hızlı mekânsal değişimin coğrafi boyutları *Rapid spatial changing's geographical dimensions in İstanbul-Sultanbeyli* **Muhammed Emin Aksu ve Ali Yiğit**	**739**
Arazi kullanımı/Arazi örtüsüne bağlı olarak toprak erozyon duyarlık faktörünün konumsal değişiminin farklı enterpolasyon yöntemler kullanarak belirlenmesi *Determination of variability of soil erodibility factor based on land use land cover using different interpolations models* **Orhan Dengiz ve Ali İmamoğlu**	**750**
İnebolu Havzasında farklı fizyografik faktörlerin ve toprak sınıflarının belirlenmesi ve haritalanması *Determination of physiographic factors, different soil classes based on st/wrb and mapping in İnebolu watershed* **Orhan Dengiz, Fikret Saygın ve Ali İmamoğlu**	**760**
Korunan alanlarda etkili planlama ve sürdürülebilir alan yönetimi üzerine Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın incelenmesi *A research on effective planning and sustainable area management in protected areas: Case of Kaçkar Mountains National Park* **Ramazan Koca, İsmet Güney, Merve Altundal Öncü ve Mehmet Somuncu**	**771**
Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsü'nün yeniden planlanmasına yönelik öneriler *Suggestions for replanning of Harran University Osmanbey Campus* **Sedat Benek, Necmettin Elmastaş, M. Sait Şahinalp, A. Serdar Aytaç, Hurşit Yetmen, Mehmet Özcanlı ve Ahmet Şahap**	**779**

TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu
International Geography Symposium
13-14 Ekim 2016 /*13-14 October 2016,* Ankara

İstanbul-Sultanbeyli'de Hızlı Mekânsal Değişimin Coğrafi Boyutları

Rapid spatial changing's geographical dimensions in İstanbul-Sultanbeyli

Muhammed Emin Aksu[*1], Ali Yiğit[1]
[1]*Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Bilecik*

Öz:*Sultanbeyli; Marmara Bölgesinin Çatalca-Kocaeli bölümünde, İstanbul İline bağlı bir ilçedir. Aynı zamanda Sultanbeyli İstanbul'a tarihi kapı olarak açılan eski yerleşkedir. Coğrafi mekânın beton yığınlarıyla kaplandığı, yanlış arazi kullanımının hâkim olduğu Sultanbeyli'de kentsiz kentleşme yaşanmaktadır. Sultanbeyli İlçesi, özellikle TEM otoyolunun yapılmasından sonra, hâlihazır da ülkemizde yaşanan göç hareketlerinin de etkisiyle kısa zamanda hızlı bir nüfus artışıyla oluşmuş bir yerleşmedir. Nüfusun artmasıyla meydana gelen sorunlar artmıştır. Genel olarak düz bir arazi üzerinde gelişen Sultanbeyli İlçesi, köyden kente göçün getirdiği kısa süreli aşırı nüfus artışından en çok etkilenen yerlerin başında gelmektedir. Araştırma konusu olan "Sultanbeyli'de Hızlı Mekânsal Değişimin Coğrafi Boyutları" adlı bu çalışmada Sultanbeyli İlçesi'nin geçmişten günümüze mekânsal değişimi ve coğrafi boyutlarında nasıl bir gelişme gösterdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunu yaparken tarihi kayıtlar, Sultanbeyli Belediyesi faaliyet raporları, şehrin kentsel gelişimi ile ilgili kaynaklar (kitap, makale, rapor, tez vd.), TÜİK verileri, yıllara göre değişimi detaylı göstermek için 1970 yılına ait hava fotoğrafı ve 1982, 2006, 2015 yıllarına ait uydu görüntüleri kullanılmıştır. Yine CBS ortamında çeşitli haritalar üretilmiş ve ayrıca arazi gözlemi yapılarak da bazı bilgilere yerinde ulaşılmıştır.*

Anahtar Kelimeler: *Coğrafya, Mekânsal değerlendirme, Mekânsal değişim, Nüfus Artışı, Sultanbeyli*

Abstract:*Sultanbeyli is province in Istanbul, Catalca- Kocaeli of Marmara Region. It is also an old settlement that acts as an old gate to Istanbul. Unguided urbanization has been seen in Sultanbeyli in which geographical area is full of concrete jungle and misusage of terrains. Sultanbeyli is a settlement where rapid Population growth has been seen under the influence of movement of migration especially after the building of TEM freeway. In Sultanbeyli, there are some issues because of rapid popilation growth. Generally, Sultanbeyli founded on law land is one of the settlements influenced mostly by rapid popilation growth due to the migration from the country to town. "Rapid Spatial Changing's Geographical Dimensions in İstanbul-Sultanbeyli" has aimed to research spatial eveluation of Sultanbeyli and its changing's geographical dimensions from past to present. Sultanbeyli Municipality's activiti reports, sources about urban development (books, articles, papers, thesis etc.), data of Turkey Statistical Institute (TSI), aerial photo of 1970 and satellite imagings (belong to 1982, 2006, 2014 years) have been used in this research. Different kinds of maps've been produced with the program of GIS and some informations've been reached by making field observations.*

Keywords: *Geography, Spatial Evaluation, Spatial Change, Population Arowth, Sultanbeyli,*

1.Giriş

Mekân anlam olarak hem insan yaşamını biçimlendiren hem de insan tarafından biçimlendirilen aynı zamanda toplumsal boyutu da olan bir kavramdır. İnsan-mekân etkileşiminin doğal sonucu olan şehirlerin boyut, görünüm, şekil ve fonksiyonları bakımından büyük farklılık göstermesi, diğer yandan eskiden şehre özgü olan bazı özelliklerin kırsal alanlarda da yaygınlaşması nedeniyle, şehirle ilgili tam olarak bir tanım yapmamız zorlaşmaktadır (Aliağaoğlu, 2003: 7). Sürekli değişim gösterme ve etkilenme potansiyelini taşıyan insan topluluğunun bulunduğu yerleşim birimlerini, belli bir tanımlamayla sınırlamak oldukça zordur. Günümüzde kır ve kent ayrımı anlamlılığını yitirmiş bulunuyor. Artık kır ile kent arasında bir sınır çizgisi çizilemez durumda. Gerçekten bugün İstanbul dediğimizde neresinin İstanbul olduğu belirsizleşiyor. İşte bu yazımızda, kırsal alanın İstanbul'a çok hızlı bir şekilde monte edilmiş bir parçası olan Sultanbeyli'yi tanımlamaya çalışacağız.

* İletişim yazarı: Muhammed Emin Aksu, e-posta: aksuu.emin@gmail.com

1.1.Araştırmanın konusu

"İstanbul Sultanbeyli'de Hızlı Mekânsal Değişimin Coğrafi Boyutları" adlı bu çalışmada Sultanbeyli İlçesi'nin şehir içindeki arazi kullanımı, mekânsal değişimi, gelişimi ve fonksiyonel özellikleri hakkındaki bilgilerin ortaya konması hedeflenmiştir.

1.2.Araştırmanın yeri ve sınırları

Sultanbeyli İlçesi, Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nin Çatalca- Kocaeli bölümünde yer alan İstanbul İlinin bir ilçesidir ve Anadolu yakasında yer almaktadır (Şekil 1). Konum itibariyle 28º 01' ve 29º 55' doğu boylamları ile 41º 33' ve 40º 28' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. İlçe düz bir alana kurulu kent konumundadır. Kentin kuzeydoğusunda orman ve fundalıklarla kaplı Teferrüç tepeleri, güneybatısında ise Aydos tepeleri (dağı) bulunmaktadır. İlçenin topoğrafyası fazla engebeli olmayıp bölgede ortalama yükseklik 200 m.'dir. Yerleşimin denizden yüksekliği ise 130 m.'dir. İlçe kuzey ve batıda Sancaktepe, güney ve doğuda Pendik, güney-batısında ise Aydos Dağı ve Ormanının bulunduğu alanda Kartal İlçesi ile sınırdır. Sultanbeyli ilçesinin toplam yüzölçümü 28,10 km^{2} dir.

1.3.Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışmanın amacı; Sultanbeyli'yi bir sosyo-kültürel coğrafya birimi olarak kavramak, yapısını ve fonksiyonlarını bir bütün olarak görmek, mekânsal dağılış düzenini incelemektir. Bir başka ifadeyle Sultanbeyli'nin genel ve fonksiyonel bütünlüğünü, şehrin lokasyonunu, kuruluşundan günümüze gelişimini ve çevresi ile olan ilişkileri içinde, mekânsal değişimini incelemek olacaktır. Çalışma yapılırken coğrafi yöntem olarak arazi çalışması yapılmıştır ve elde edilen veriler CBS kullanılarak sayısallaştırılmış, analizi yapılmış ve haritalandırılmıştır.

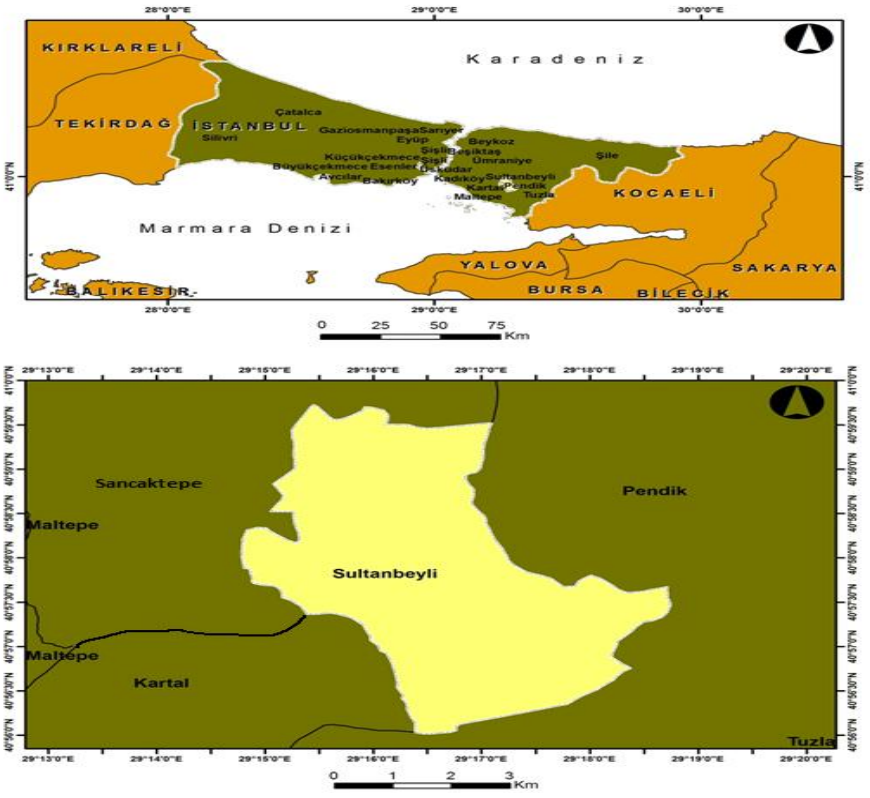

Şekil 1. Sultanbeyli Lokasyon Haritası.

2.Mekânsal değişimin tarihsel gelişimi

Sultanbeyli'nin tarihsel gelişimi bugün hala ayakta bulunan Aydos Kalesi ile ilişkili olarak incelenebilmektedir. Bu kalenin yapılış tarihine bakacak olursak Sultanbeyli'nin tarihi çok eski dönemlere

kadar uzanmaktadır. Kaynaklara göre Sultanbeyli Roma ve Bizans imparatorluğu döneminde, Üsküdar'dan Gebze'ye kadar olan bölgenin mülki idare merkezi olmuştur. Bugün Sultanbeyli sınırları içerisinde bulunan, tarihi Aydos kenti ve kalesiyle, Sultanbeyliği ovası civarındaki yerleşim yerlerinin de dâhil olduğu coğrafi bölge, antik çağ ve sonrasında, kavimler yolu üzerinde önemli bir ara istasyon durumundadır. (Şekil 2). Stratejik konumu nedeniyle, ortaçağda ve sonrasında uzun bir süre merkez olma niteliğini korumuştur. Nitekim bu stratejik konum şehrin mekânsal değişimine etki etmiştir.

Mekânsal değişimin tarihsel gelişiminin incelenmesinde coğrafyanın ve coğrafyacının bu konuya bakış açısı farklıdır. Coğrafyacı şehri bir bütün olarak ele almakta ve kuruluşundan günümüze kadar incelemektedir. Ayrıca coğrafyacı şehir yerleşmesini insan yapımı yaşama alanı olarak algılar (Tolun, 1976).

Şekil 2. 1897 Yılı Sultanbeylik Çiftliği ve Çevresi.
Kaynak: (Sultanbeyli Belediyesi Arşivi).

2.1.Köy kurulmadan önce (1957 Öncesi)

Günümüzde kasabanın gelişim safhalarını netleştirmek oldukça problemlidir. Bunun bir kaç nedeni vardır. Bunlardan birisi; yerleşim için gerekli olan sahanın sınırlılığı, diğeri ise yerleşilebilecek alan gelişiminin, topografik engeller vasıtasıyla fazla oranda etkilenmesidir (Karakaş, 2004). Bu etkiler kendisini çalışma sahası olan Sultanbeyli'de göstermiştir. Tarihi kaynaklara göre Sultanbeyli'ye 1937-1938 yıllarında Bulgaristan'dan Türklerin geldiği bilinmektedir. Bulgaristan'dan ilk göçlerin gelmesiyle Sultanbeyli'de mekânsal değişimin temel şartlarından insan ve iskân faktörü bu bölgede meydana gelmiştir. Zamanla göç ve değişik nedenlerle artan nüfus Sultanbeyli'nin çiftlikten köy statüsüne geçişini hızlandırmıştır. Yani yaklaşık yirmi yıl içerisinde Sultanbeyli gerek nüfus gerekse mekânsal değişim olarak hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. Bu ilerleme nüfus sayılarındaki artışa bakılarak görülmektedir (Çizelge 1).

Çizelge 1: Sultanbeyli İlçesinin Yıllara Göre Nüfus Durumu.

Yerleşim Adı	Yıl	Nüfus
Sultanbeylik Köyü	1960	433
Sultanbeylik Köyü	1965	499
Sultanbeylik Köyü	1970	1.105
Sultanbeylik Köyü	1975	1.804
Sultanbeylik Köyü	1980	2.431
Sultanbeylik Köyü	1985	3.741
Sultanbeyli Beldesi	1990	82.298
Sultanbeyli İlçesi	2000	175.700
Sultanbeyli İlçesi	2007	272.758
Sultanbeyli İlçesi	2008	282.026
Sultanbeyli İlçesi	2009	286.622
Sultanbeyli İlçesi	2010	291.063
Sultanbeyli İlçesi	2011	298.143
Sultanbeyli İlçesi	2012	302.388
Sultanbeyli İlçesi	2013	309.347
Sultanbeyli İlçesi	2014	315.022
Sultanbeyli İlçesi	2015	321.730

1930'lu yıllarda yaklaşık 40 haneli olan çiftlikte 200 olan nüfus 1960 nüfus sayımında 433 kişiye ulaşmıştır. Kısa bir sürede nüfusunun iki kattan daha fazla artması mekânsal gelişimi hızlandırmıştır. İlk gelenlerden biri olan ve halen Sultanbeyli'de ikamet eden Sami Karaoğlu'nun verdiği bilgiye göre, kendisi 1951'de, ağabeyi ise 1937'de Sultanbeyli'ye gelmiştir. Ayrıca 1953 yılında göçmenlere 45 dönüm toprak tahsis edilmiştir. Bu toprakların ilerleyen yıllarda daha da fazla varislerinin ortaya çıkmasıyla Sultanbeyli'de mülkiyet sorunu meydana gelecektir. Bir diğer Sultanbeyli sakini Sıdıka Kavaklıoğlu da rahmetli eşinin 1938'de Bulgaristan'dan geldiğini söylemiştir. Bu göçmenlerin Bulgaristan'ın Burgaz sancağı Aydos kazasından geldikleri anlaşılmaktadır. 1959'da Sultanbeyli'ye gelmiş olan Reşit Aydoğdu'ya göre bu tarihte toplam 65 hane vardır. Bunlardan iki hane Trabzonlu ve diğer haneler muhacir aileler olarak bilinmektedir (Ağırman, 2014).

2.2.Köy kurulduktan sonra Sultanbeyli (1957-1989)

1957 yılına kadar çiftlik olan Sultanbeyli köy olmasıyla birlikte nüfusunda artış meydana gelmiştir. 1960 yılında 70 hanedan oluşan Sultanbeyli de yaşayanların çoğu muhacir ailelerden oluşmaktadır. Yerleşme doğuda Mehmet Akif Mahallesi'nde Güneş Caddesi'ne kadar uzanmaktadır. Yerleşmenin güney sınırı hemen hemen Petrol Yolu Caddesi'ne kadar yayılmaktadır. Ancak Petrol Yolu henüz mevcut değildir. Kuzeydeki İstanbul-Ankara yoluna paralel ve kabaca doğu-batı yönünde üç yol uzanmaktadır. Bu yolların yerini günümüzde Mehmet Akif ve Abdurrahmangazi Mahallesi'ndeki Şanlıurfa, Miraç ve Berat caddeleri almıştır. Bu yolları dikine kesen ve ana hatlarıyla kuzey-güney istikametinde uzanan yollar da mevcuttur. Bunlar günümüzde batıda Yeşil Caddesi olmak üzere doğuya doğru Ferah, Kale, Şen, Cami, Kuran Kursu, Gül, Gün ve Ziyaülhak caddelerine tekabül eden yollardır (Şekil 3). Sultanbeyli Köyü'nün yayılış sahası 1970'li yıllarda yukarıda tarifi yapılan alandan oluşmaktadır (Engin, vd. 2013).

Sultanbeyli'nin kuruluş ve gelişiminde göçmenlerin yerleştirilmesinin büyük rolü vardır, ancak bu göçmen yerleştirilmesine dair herhangi bir resmi kayıt bulunamamıştır. Göçmen iskânıyla görevli kuruluş olan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2005 yılında kapatılmasından sonra, kurum arşivinin Ankara'ya taşınması ve kullanıma açık olmaması bunun başlıca sebebi olmaktadır (Engin, vd. 2013). Dolayısıyla ne kadar göçmenin Sultanbeyli'ye yerleştirildiği ve göçmenlerin nereden geldiği, ne zaman yerleştirildiği ile ilgili sağlıklı, ayrıntılı bir belgeye ve bilgiye ulaşılamamıştır. Bu yüzden söz konusu iskânın Sultanbeyli'nin

kuruluşundaki yerini tam olarak aydınlığa kavuşturmak imkânı bulunamamıştır. Bu durum yerleşmenin kuruluş ve gelişiminin ortaya çıkarılmasında önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

Şekil 3. 1970 Yılı Sultanbeyli Köyü'nün (Merkez) Havadan Fotoğrafı.

Yerleşmenin mekânsal durumunu gösteren 1976 tarihli harita o dönemin mekânsal yerleşimi hakkında bir fikir vermektedir (Şekil 4). 1976 tarihli bu haritaya göre Sultanbeyli Köyü eski İstanbul-Ankara yolunun güneyinde, bu yol boyunca doğu-batı yönünde yaklaşık 1 km. kadar uzunluk ve 500 m. kadar genişlikte bir alan kaplamaktadır. Yerleşme Aydos Dağı ile Teferrüç Tepe arasında kuzeye doğru hafif eğimli bir yamaçta 130-150 metre yükseltileri arasında bulunmaktadır.

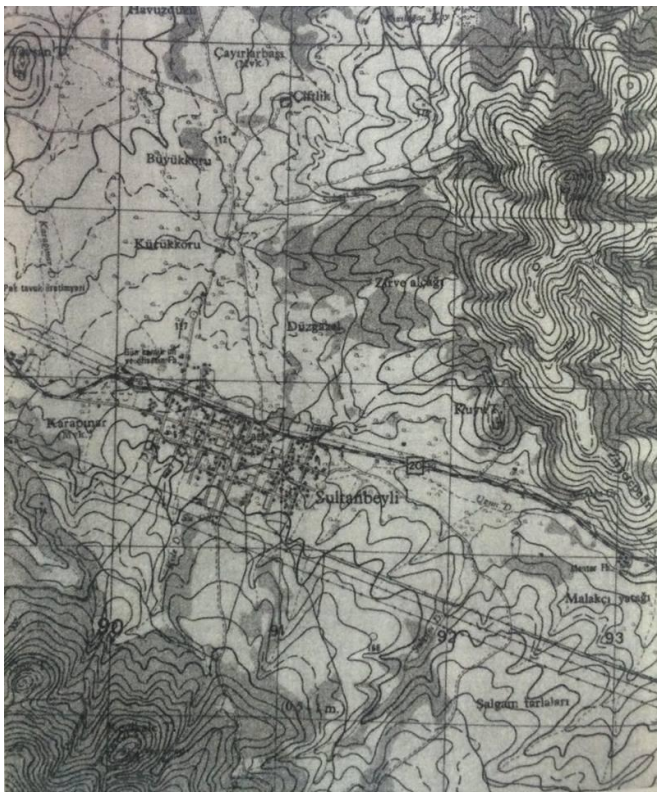

Şekil 4. 1976 Yılı Sultanbeyli Köyü ve Çevresinin Topografya Haritası.

Eski İstanbul-Ankara karayolunun güneyinde kurulan köyün sokak sistemi ve yerleşmenin bir planlı bir şekilde yapıldığını göstermektedir. 1976 tarihli haritada, Sultanbeyli Köyü'nde İstanbul-Ankara karayoluna ve birbirine paralel üç sokak ve bunları dikine kesen dokuz ayrı sokak mevcuttur. Ayrıca bu sokaklar arasında kalan parsellerin hemen hemen birbirine yakın büyüklükte oldukları dikkati çekmektedir. (Şekil 4). Bu durum iskân köylerinde görülen yaygın bir özelliktir. Günümüzde bu planın izlerine şehrin merkezi kesiminde, Abdurrahmangazi Mahallesi ve Mehmet Akif Mahallesi'nde Fatih Bulvarı ile Petrol Yolu Caddesi arasında rastlanmaktadır.

Köyün yerleşim alanı dâhilinde bir planlama olması buranın yerleşim alanı olduğunu göstermektedir. Bu yerleşme; göç, doğal afet ve kamulaştırma gibi çok değişik nedenlere bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bu şekilde iskân sonucu kurulan köylerde köy içerisindeki yol şebekesi ve parselasyon şekli diğer köylerden farklı şekilde olmuştur. Ancak doğal süreçlere bağlı olarak kendiliğinden kurulmuş Anadolu köylerinde bir plan mevcut değildir.

Yerleşmenin kuzey sınırını İstanbul-Ankara karayolu, diğer bir ifadeyle bugünkü Fatih Bulvarı çizmektedir. Bu tarihte Fatih Bulvarı'nın kuzeyinde sadece birkaç bina mevcuttur. Bu binalar ise İstanbul-Ankara yoluna kuzeyden katılan tali yol boyunca yerleşim göstermektedir. Kuzeye doğru giden bu tali yol, bugünkü Bosna Bulvarı'dır ve ancak kuru havalarda geçişe müsait ham toprak bir yol olduğu anlaşılmaktadır. Yerleşme batıda bugünkü Abdurrahmangazi Mahallesi'ndeki Fatih Mezarlığı ve çevresine kadar uzanmaktadır.

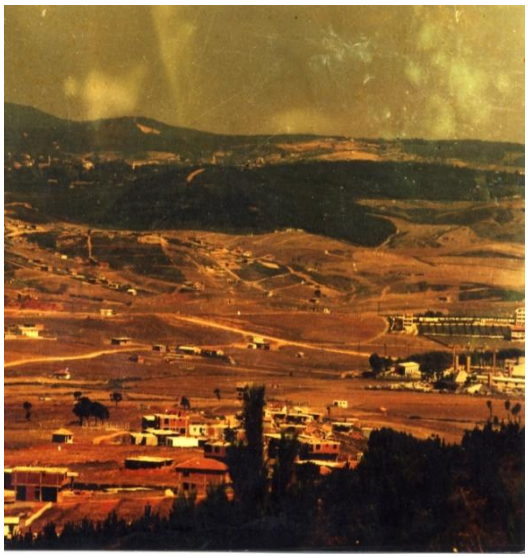

Şekil 3. 1987 yıllı Teferrüç Tepesi ve Çevresi.

Şekil 4. 1970 Sultanbeyli Köyü'nün Cadde- Sokak Dokusunu Gösteren Hava Fotoğrafı.

Şekil 5. 1982 Yılı Sultanbeyli ve Çevresinin Uydu Görüntüsü.

1982 yılında Sultanbeyli'nin nüfusu yaklaşık olarak 3 bin civarındadır. Buradaki yerleşmeler 1970 yılından 1982 yılına kadar nüfusa paralel olarak mekânsal yayılım ve yatay büyümeye devam etmiştir (Şekil 5). Günümüzde Sultanbeyli'de meydan olarak anılan yer köyün merkezi konumundadır ve 1957-1989 arası konutların büyük çoğunluğu köyün merkezi olan Fatih Bulvarı ve çevresinde toplanmıştır. Sultanbeyli, merkezden güneybatıya ve kuzeydoğuya doğru yatay bir büyüme göstererek hane sayısında artış olmuştur. Topoğrafyaya bağlı olarak ulaşım güzergâhına uzak olan günümüzde de gelişim göstermeyen sahalar da bulunmaktadır (Şekil 2).

2.3.Belde belediye ve ilçe olması (1989-1992)

1957 yılında köy olan Sultanbeyli için 1985 yılında halkın belediye kurulma isteği Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. 1987 yılında da Sultanbeyli resmen belediye olmuştur. Ancak, 1989 yılında seçim yapılarak bu durum fiilen uygulamaya geçilmiştir. 26 Mart 1989 hizmete giren Belde Belediye'nin ilk kurulduğunda henüz bir binaya sahip olmadan ancak 4 yıllığına iki yılı ücretsiz olarak kiralanmış olan 2 katlı bir binayla hizmete başlamıştır. Aynı zamanda 1985 nüfus sayımına göre Sultanbeyli'nin nüfusu 3741 olduğundan İller Bankası'ndan gelen 12 milyon lira ile Sultanbeyli'nin ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. 1990 da yoğun göçle birlikte nüfusun 82.298 olmasıyla belediye yetersiz kalmıştır. 1985 yılında kilometrekareye 133 kişi düşerken 1990 yılında kilometrekareye 2928 kişi düşmektedir. İlk dönemde 4 mahalleden oluşan ilçe nüfusun 19.144'ü Fatih Mahallesinde, 19.882'si Battalgazi Mahallesinde, 35.370'i Mehmet Akif Mahallesinde, 7.911'i ise Turgut Reis Mahallesi'nde yaşamaktaydı (Harita 3). Aynı zamanda bu dönemde köy halinden beldeye geçen ve ilçe olan Sultanbeyli İlçesi 1989-1994 yerel seçimlerinde yerel yönetim tarafından, özellikle merkezi konumda bulunan mahallelerdeki altyapı sorunları öncelikli olarak ele alınmaya başlanmıştır (Şekil 6).

1989 yılına kadar, yani belde belediye olana kadar kendi imkânları çerçevesinde Sultanbeyli bu şekilde bir gelişme göstermiştir. Ancak 1990'lı yıllara gelindiğinde nüfusun göçlerle aşırı şekilde artması tarım arazisi olan alanların yerleşime açılmasına neden olmuştur. 1990 sonrasında belde belediyeden ilçe statüsüne geçmesiyle ilçenin mekânsal dağılımını da etkilemiştir.

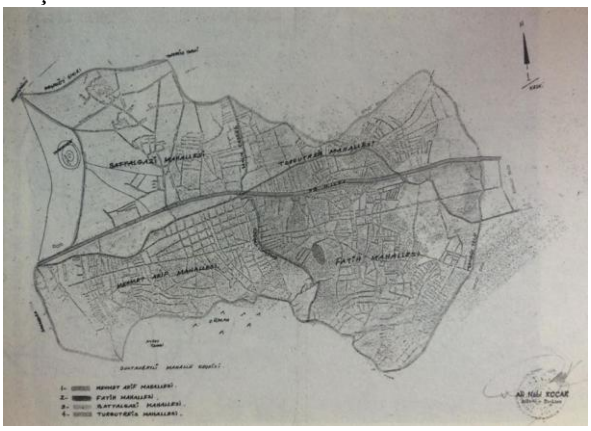

Şekil 6. 1989 yılında Sultanbeyli'deki Mahalleler.
Kaynak: Sultanbeyli Belediyesi Arşivi.

Şekil 7. 1989 yılı Çeşme Durağından (Merkez) Görüntü.

Sultanbeyli'de mahalle kuruluşu aşamasında, 1989 yılında hazırlanan kroki yerleşmenin mekânsal gelişimi hakkında genel bir fikir vermektedir (Şekil 7). Bu krokiye göre; Mehmet Akif ve Abdurrahmangazi Mahallesi yerleşmenin yoğun olduğu alanlardır. Bunun yanında Adil; Mimar Sinan, Battalgazi, Mecidiye ve Akşemsettin mahallelerinde yerleşme oldukça seyrektir; hatta büyük bölümünde yerleşme yoktur. Henüz yerleşmenin olmadığı boş alanların biri de Mehmet Akif, Abdurrahmangazi ve Hasanpaşa mahallelerinin Fatih Bulvarı ile otoyol arasında kalan kesimlerdir. Yani Aydos Dağı ve Teferrüç Tepe arasında kuzeye doğru hafif eğimli bir yamaçta kurulan Sultanbeyli Köyü, zaman içerisinde büyümüş ve Aydos Dağı'nın kuzey ve doğu Teferrüç Tepe'nin batı yamaçlarına doğru tırmanmıştır. Bu tırmanış günümüzde Aydos Dağı'nda 250 metre, Teferrüç Tepe yamaçlarında ise 200 metrelere kadar çıkmıştır. Bu yamaçlar dışında Sultanbeyli, kuzey ve kuzeybatıdaki düzlük alanlara doğru da gelişmesini sürdürmüştür. Böylece yerleşme günümüzdeki sınırlarına ulaşmıştır. Günümüzde Sultanbeyli, kuzeyde Mimar Sinan Mahallesi ile güneyde Pendik sınırındaki Necip Fazıl Mahallesi arasında yayılış göstermektedir. Bu istikamette yerleşmenin uzunluğu 8 km. kadardır. Doğu-Batı yönünde ise en geniş yeri Abdurrahmangazi ile Mecidiye mahalleleri arasında 5 km'dir.

2.4.Belediye kuruluşundan günümüze (1992-2016)

1992 yılına kadar hızlı bir nüfus artışı olmuştur. Nüfusun hızlı bir şekilde artmasıyla Sultanbeyli 1992 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur. Bu artış diğer yıllarda da devam etmiştir (Çizelge 1). Bundan dolayı yerel yönetimin mekânsal olarak cadde- sokak dokuları üzerinde çok fazla etkisi olmuştur. Artık şehrin mekânsal değişim olarak daha planlı şekilde ilerlemesi gerekecektir. Ancak yeni ilçe olması ve iller bankasından ayrılan bütçenin az olması bu değişimi zorlaştıracaktır. Bu güçlükler içerisinde çok fazla göç almaya devam etmesi de gelişimi yavaşlatmıştır. 1992-2016 yılları arasında nüfus yaklaşık olarak dört kat artmıştır. Buradaki nüfusun artmasıyla belediye hizmetleri daha çok ön plana çıkmıştır. Bunun sonucunda da mekânsal değişim ve gelişim hızlanmıştır. Kuşkusuz bu mekânsal değişimin ve gelişimin önemli nedenlerinden birisi aşırı göçler olmuştur. Göçlerin etkisiyle yeni yapılaşma alanları meydana gelmiştir. Sultanbeyli hisseli parseller, 2B alanları ve ifrazlı parsellerin kullanım alanına açılması sonucunda Sultanbeyli'nin imar planında değişiklikler olmuştur. 2006 uydu görüntüsünde görüldüğü gibi boş arazilerde yerleşme alanlarına dönüşmüştür. Bununla birlikte mekânsal değişimin sınırları genişlemiştir (Şekil 8). Nitekim 2004 yılında Sultanbeyli'nin İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'nin kontrolüne geçmesiyle ilçenin mekânsal ve ekonomik açıdan gelişimi hız kazanarak yapılaşma da artmıştır. Ayrıca en fazla değişimin yaşandığı mahalle Mehmet Akif ve Abdurrahmangazi Mahalleleri olmuştur. Bu alanda değişime neden olan faktörler arasında belde belediye iken belediye hizmet binalarının burada olması aynı zamanda sağlık kuruluşlarından Sultanbeyli Devlet Hastanesi'nin olması, eğitim adına hizmet veren birçok okulunun ve birçok kurum, kuruluşunun bu mahallelerde toplanması nüfusun burada toplanmasına neden olmuştur.

Şekil 8. 2006 Yılı Sultanbeyli İlçesi'nin Uydu Görüntüsü.
Kaynak: sehirharitasi.ibb.gov.

Şekil 9. 2015 Yılı Sultanbeyli İlçesi'nin Uydu Görüntüsü.

2014 yılında ise nüfusun yaklaşık 300 bin kadar olmasıyla imar planlarında büyük değişiklikler olmuştur. 2000'li yıllara kadar yerleşmeler, ticari iş merkezleri Mehmet Akif, Abdurrahman Gazi, Fatih ve Turgut Reis Mahalleri etrafında yayılım göstermiştir (Şekil 9). Ancak 2000'li yılların başında yerleşmeler bütün mahallelere yayılmıştır. Bazı orman sahalarında dahi yerleşmeler olmuştur. Genelde 2006 yılından sonra Sultanbeyli'deki yerleşmeler merkezden çevreye doğru yayılım göstermiştir ve dikey büyümeler meydana gelmiştir. Nüfusun artmasına bağlı olarak küçük sanayi ve orta ölçekli tekstil sanayi alanlarının kurulması da nüfusun artmasına neden olmuştur. İmara açılan mahallelerde siteleşmenin ve toplu konutların inşasıyla daha planlı mahalleler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Sultanbeyli'de yerleşmenin ana gelişim yönü kuzeybatı-güneydoğu istikametinde olmuştur. Bunun başlıca iki temel sebebi vardır. Bunlardan biri yüzey şekilleri, diğeri ise ulaşım güzergâhlarıdır. Sultanbeyli güneybatıdaki Aydos ile kuzeydoğudaki Teferrüç Tepe arasında kurulmuştur. Adı geçen yükseltiler yerleşmenin belirtilen yönlerde gelişimi önünde engel teşkil etmiş ve bu nedenle yerleşmenin ana gelişim yönü kuzeybatı-güneydoğu olmuştur. Topografik şartlar gelişiminin yönünü bu şekilde tayin ederken, aynı istikamette uzanan ulaşım güzergâhı da bu yöndeki gelişimde büyük rol oynamıştır.

Sultanbeyli, kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan eski İstanbul-Ankara karayolu kenarında kurulmuştur. Eski İstanbul-Ankara karayolu ile daha sonra ulaşıma açılan (TEM, E-80) Aydos Dağı ile Teferrüç Tepe arasından geçerek kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanması yerleşmenin bu yönde gelişimine hız katmış ve ana gelişim istikameti bu yönde olmuştur. Bu yüzden yerleşmenin en yoğun olduğu alan bu

yollar boyuncadır. Ancak daha sonra yerleşmenin ulaşım hatlarına bağlı olarak kuzeye doğru alanını genişlettiği anlaşılmaktadır. Sultanbeyli köyünden kuzeye doğru giden yol günümüzdeki Bosna Bulvarı, yerleşmenin kuzeye doğru olan gelişiminin ana merkezini teşkil etmiştir (Engin vd., 2013).

Sultanbeyli'nin gelişim yönü üzerinde ulaşım güzergâhları, topoğrafyadan daha fazla etkili olmuştur. Yerleşmenin yukarıda bahsedilen ulaşım eksenleri çevresindeki yoğunluğu bunu göstermektedir. Ayrıca Sultanbeyli'de oldukça az miktardaki boş alanların, topoğrafyanın düz fakat ulaşım hatlarından uzak yerlerde bulunması bu görüşü doğrular niteliktedir. Adil ve Mimar Sinan mahallelerinin yerleşime müsait düz alanlarının ana ulaşım eksenlerinden uzak kesimlerindeki boş alanların varlığı buna örnek teşkil etmektedir.

3.Mekânsal değişimin fonksiyonel boyutu

Sultanbeyli öncelikle kuzeybatı-güneydoğu istikametinde, daha sonrada kuzeye doğru bir gelişim izlemiştir. Bugün yerleşim sahası içerisinde var olan az miktarda boş alanların kuzeyde olması bu kesimlerdeki gelişmenin daha sonra olduğunu göstermektedir. Mimar Sinan, Battalgazi ve Adil Mahallesi kuzey kesimleri yer yer boş arsaların olduğu yerler olarak başta gelmektedir. Ayrıca Adil, Mimar Sinan ve Battalgazi, mahalleleri nüfus yoğunluğuna paralel olarak mekânsal değişimin en fazla yaşandığı mahalleler olarak görülmektedir. İmara açılan yerlerden ilk olarak Adil ve Mimar Sinan Mahallesi'nde başlaması buralarda aynı zamanda siteleşmenin ve toplu konut alanlarının yapılmasını sağlamıştır. Battalgazi Mahallesinde ise birçok tekstil, imalat ve üretim yerleri gibi sanayi kollarının fazlaca olması burada nüfusun artmasına neden olmuştur (Şekil 10,11). Bir başka mahalle olarak güneybatısında bulunan ve Pendik ilçesiyle sınır teşkil eden Necip Fazıl Mahallesi de 2/b hazine arazilerinin vatandaşa devlet tarafından verilmesiyle bu mahallede inşaat sektörünün canlanmasına ve müteahhitlerin bu bölgeler üzerinde çalışmalar yapmasına neden olmuştur.

Şekil ,10. 2002 Yılına Ait Battalgazi Mahallesinden Bir Görüntü. **Şekil 11.** 2015 Yılına Ait Battalgazi Mahallesinden Bir Görüntü.

Battalgazi Mahallesinde 2002 yılında ortalama 14 bin nüfus var iken, 2015 yılında 30 bin nüfus ile iki kat artış göstermiştir. Burada ki nüfusun artışın da dışarıdan gelen göç etkili olmuştur. Yıllardır Anadolu'dan İstanbul'a gelen gıda ve ihtiyaç malzemeleri İstanbul Avrupa yakasına gelmektedir, buradan da tekrar büyük ölçüde Anadolu yakası ve Anadolu'ya sevk edilerek ticaret yapılmaktadır. Bu gereksiz dolaşımı önlemek maksadıyla 2000 yılının sonlarında faaliyete girmiş olan Sultanbeyli Aytop Gıda Sitesi'nin kurulması da etkili olmuştur. Günümüzde Aytop Gıda Sitesinde yaklaşık 3 bin personel çalışmaktadır. Burada ki gıda sanayinin ve yakın çevrelerde bulunan atölyeler olması bu mahallede 10 yıl içerisinde hızlı bir mekânsal değişime neden olmuştur.

Geçmişte İstanbul- Bağdat yolu ile İstanbul'u İzmit üzerinden Anadolu'ya bağlayan ana karayolu Sultanbeyli'den geçmekteydi. Günümüzde eski İstanbul –Ankara yolu olarak bilinen bu karayolu, Üsküdar'dan başlamakta, Kısıklı'dan geçerek Ümraniye, Dudullu, Sarıgazi'den sonra Sultanbeyli'ye, oradan da daha doğuda Mollafenari üzerinden İzmit'e ulaşmaktaydı. Bu yol aynı zamanda eski İstanbul- İzmit yolu olarak da bilinmektedir. Bu yolun şehir içinde kalan kesimi bugünkü Fatih Bulvarı'dır. Burası Marmara Denizi kuzey kıyılarını takiben uzanan İstanbul-Gebze-İzmit karayolu yapılmadan önce İstanbul'dan Anadolu'ya giden ana karayoludur. Ancak Sultanbeyli'nin ulaşımdaki bu elverişli konumu İstanbul-Gebze-İzmit karayolunun açılmasıyla son bulmuştur. Böylece Sultanbeyli ana ulaşım güzergâhından uzakta

kalmıştır. Ancak bu durum 1990'da ulaşıma açılan otoyolla sona ermiştir ve Sultanbeyli eski konumuna tekrar kavuşmuştur (Engin vd.,2013). 1990 yılında ulaşıma açılan otoyol ile Sultanbeyli eski konumuna kavuşmuştur. Ancak bağlantı yolunun açılmaması nedeniyle otoyoldan çıkıp Sultanbeyli ye ulaşmak veya Sultanbeyli'den otoyola bağlanmak için uzun yıllar boyunca Samandıra ve Kurtköy gişeleri kullanılmıştır. Yaklaşık 20 yıllık bir süreçten sonra bağlantı yolunun açılmasıyla Sultanbeyli'nin konumu ve ilçenin önemi daha da artmıştır.

4. Sonuç

Çalışma alanımızı oluşturan Sultanbeyli'de hızlı mekânsal değişimin coğrafi boyutu incelenmiştir. Mekânsal değişim üzerinde dört nokta etkili olmuştur. Çiftlikten köye, köyden belde oluşu ve ilçe olması ve ilçe oluşundan günümüze kadar mekânsal değişimler ele alınmıştır. Bu çalışma sonucunda şu bilgiler elde edilmiştir:

Sultanbeyli TEM otoyolunun her iki yakasında kurulmuştur. Düz bir ovayı andıran ilçede yerleşme Fatih Bulvarı boyunca düz bir gelişme göstermiştir. Sultanbeyli, göç yollarının üzerinde oluşu, coğrafi yapısının ve ikliminin yerleşime uygun oluşu nedeniyle çekim merkezi olmuştur. İlçenin yoğun göç almasından dolayı ilçeye sınır olan orman alanları hariç tüm alanlar yerleşime açılmıştır. Ayrıca yerleşim alanları imar durumuna göre 2/B, ifrazlı ve hisseli tapu alanları olarak ayrılmıştır. Buna göre yerleşimin nerede başlayıp ve ne şekilde devam ettiği tespit edilmiştir. Yerleşme kuruluşta Fatih Bulvarı üzerinde Mehmet Akif ve Abdurrahmangazi mahallelerinde yoğunlaşmış iken ilçenin mekânsal yayılım ve değişimini incelediğimizde yerleşmenin tüm faktörler ışığında kuzeybatı ve güneydoğu yönlü bir gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Yerleşme alanları incelendiğinde küçük sanayi alanlarının ilçenin kuzey ve kuzeybatısında sayıca fazla olduğu görülmüştür. Ulaşımın daha çok Fatih Bulvarı, Bosna Bulvarı ve Petrol Yolu Caddesinde geliştiği görülmüştür. Sosyo-Kültürel fonksiyonların nüfusun ve mekânsal gelişimin fazla olduğu mahallelerde olduğu tespit edilmiştir. Ticari iş yerlerinin merkezden çevreye doğru azaldığı görülmüştür ve bunun nedeni ise tüketici nüfusun merkez mahallelerinde yoğunlaşmasıdır. Tüm bu veriler ışığında mekânsal değişimin artmasıyla ilçenin bütün fonksiyonlarında köy olmadan önce ve sonrasındaki büyük değişim ve gelişimin yaşandığı görülmektedir. Nitekim bu değişim olumlu sonuçlar doğurduğu gibi olumsuz sonuçlar da doğurmaktadır. Olumsuz sonuçları en aza indirgemek için yerel yönetimin mekânsal değişimle diğer fonksiyonlardaki değişmeyi inceleyip planlı bir şekilde yürütmesi gerekmektedir.

Referanslar

Ağırman, Y., 2014, *Kentsel Dönüşüme Ekonomik Perspektiften Bakış: Sultanbeyli Örneği* Yayınlanmış Tez, İstanbul.

Aliağaoğlu, A., Uğur, A., 2012,*Şehir Coğrafyas* Nobel Yayım Dağıtım, Ankara.

Denker, B.T.,1976, *Şehir İçi Arazi Kullanılışı* , İ.Ü. Coğ. Enst. Yay. No:83 İstanbul

Engin, V., Afyoncu, E., Şahin, C., Mazak, M., 2013 *İstanbul'un Kapısı Sultanbeyli Tarihi* Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

Güngördü, E., 2012*, Coğrafi Mekanda Planlama ve Kalkınma İlişkisi*, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul.

Işık, O., Pınarcıoğlu, M,. 2001, *Nöbetleşe Yoksulluk Sultanbeyli Örneği* İletişim Yayınları, İstanbul.

Karakaş, E., 2004, Kemaliye'nin Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonel Özellikleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, Sayfa: 19-48, Elazığ

Tümertekin, E., Özgüç, N,. 2011, *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân*, Çantay Kitabevi, İstanbul

Yiğit, A. ve E. Karakaş, "Sivrice'nin Kuruluşu, Gelişmesi ve Şehirsel Fonksiyonları", *1.Hazar Gölü ve Çevresi Sempozyumu,* 167–182, Sivrice-Elazığ, 1995.

Sultanbeyli Belediyesi Arşivi

Sultanbeyli Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü

www.sultanbeyli.bel.tr

www.tüik.gov.tr

sehirharitasi.ibb.gov.tr